

Warszawa, dnia 8 marca 2022 r.

Ukraina należy do Europy! Wezwanie do stworzenia kompleksowego, konkretnego i efektywnego planu włączenia Ukrainy do Unii Europejskiej

1. Brutalna agresja Rosji na Ukrainę w dramatycznym świetle postawiła sprawę włączenia Ukrainy do Unii Europejskiej. Różne były koleje zbliżania Ukrainy do Unii w ostatnich trzydziestu latach. Obecnie relacje oparte są na nowoczesnym układzie stowarzyszeniowym, którego część handlowa działa od 2014 r., a całość formalnie weszła w życie w 2017 r. W preambule tego układu odnotowano wprowadzenie „wagę, jaką Ukraina przywiązuje do swej europejskiej tożsamości”, potwierdzono że „UE przyjmuje do wiadomości europejskie aspiracje Ukrainy i wita jej wybór na rzecz Europy”, a za cel uznano stopniowe zbliżenie „oparte na bliskich i uprzywilejowanych powiązaniach”. W obecnej sytuacji, gdy zbrodniczej agresji Rosji Ukraina przeciwstawia twardą obronę wartości i zasad, działając *de facto* w interesie i w imieniu całego demokratycznego świata, ten poziom zaangażowania Unii Europejskiej staje się jednak anachroniczny i niewystarczający.

2. Przynależność Ukrainy do Europy i perspektywa jej włączenia do Unii Europejskiej staje się po rosyjskiej agresji kwestią wagi fundamentalnej. Decyzją o historycznym znaczeniu było podpisanie przez Prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskigo wniosku o członkostwo w Unii (notyfikowanego 1 marca br.). Państwa członkowskie (Rada UE) powinny niezwłocznie podjąć działania: zlecić Komisji Europejskiej pilne sporządzenie opinii w sprawie wniosku Ukrainy, a następnie potwierdzić gotowość do przyjęcia Ukrainy, gdy tylko spełnione zostaną niezbędne przesłanki, oraz nadać jej status kandydata do członkostwa. Byłby to bardzo istotny sygnał, niemniej, aby nabrał on znaczenia politycznego i praktycznego, które sprostaby obecnej sytuacji, wymaga on sprecyzowania.

3. Sprecyzowanie takie musi odbywać się w ramach prawnych określonych w art. 49 TUE, który określa procedurę przyjęcia nowego państwa do Unii Europejskiej. Na odrębne formułowanie „szybkiej ścieżki” dla Ukrainy nie ma czasu. Wymagałoby to bowiem rewizji TUE, czyli zawarcia nowego traktatu rewizyjnego. Niemniej obecna procedura, określona w art. 49 TUE, pozostawia spore pole do podjęcia konkretnych działań.

4. Przede wszystkim należy przypomnieć, że przyjęcie nowego państwa do Unii leży w ręku wszystkich 27 państw członkowskich – one bowiem formalnie negocjują i zawierają traktat akcesyjny oraz decydują (w Radzie UE) o kolejnych etapach akcesu. W procesie akcesyjnym istotną rolę odgrywają również instytucje unijne, zwłaszcza Komisja Europejska i Parlament Europejski. Należy również mieć na uwadze, że zakończenie rokowań akcesyjnych i przyjęcie nowego państwa jest zawsze ukoronowaniem złożonego procesu dostosowań do wymogów unijnego rynku wewnętrznego oraz każdej z ponad dwudziestu unijnych polityk sektorowych i

horyzontalnych. Część tej drogi Ukraina już ma za sobą dzięki realizacji zobowiązań zawartych w swoim układzie o stowarzyszeniu z UE, znaczna jednak część pozostaje do pokonania. Jak zatem mógłby zostać skonstruowany ambitny, a zarazem realistyczny projekt dla Ukrainy?

5. Nadanie Ukrainie statusu kandydata do członkostwa byłoby bardzo ważnym pociągnięciem, zwykle bowiem poprzedzone jest kilkuletnim etapem przygotowawczym. O nadaniu takiego statusu decydują państwa członkowskie (Rada Europejska – w składzie szefów państw lub rządów, na najwyższym szczeblu politycznym). Decyzja taka musi być poprzedzona opinią wstępną Komisji Europejskiej. Determinacja polityczna państw członkowskich UE i przewodniczącej Komisji (vide obrady Parlamentu Europejskiego w dniu 1 marca br.) wobec agresji Rosji, dają nadzieję, że nadanie Ukrainie statusu państwa kandydującego może nastąpić szybko. Jest to jednak dalece niewystarczające. Decyzji takiej musi towarzyszyć **„kompleksowy, konkretny i efektywny planu włączenia Ukrainy do Unii Europejskiej”**. Może on zostać ustanowiony w oparciu o istniejące instrumenty układu stowarzyszeniowego, Europejskiej Polityki Sąsiedztwa oraz Partnerstwa Wschodniego, a – jeśli trzeba – porozumienia Unii z państwami trzecimi i finansowymi instytucjami międzynarodowymi. Zasadnicze jego elementy powinny obejmować:

- 1) Towarzystwającą decyzji w sprawie nadania Ukrainie statusu kandydata do członkostwa **deklarację polityczną Rady Europejskiej** (najwyższych przedstawicieli państw członkowskich), co najmniej na miarę tzw. deklaracji kopenhaskiej z 1993 r., w której nakreślono perspektywę uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej „nowych demokracji”, w tym Polski;
- 2) Konkretny programy wsparcia dla Ukrainy w następujących etapach:

Po pierwsze: w obecnej sytuacji trwającej inwazji Rosji – program wsparcia Ukrainy w działaniach na rzecz odparcia agresji, łącznie z udzieleniem pomocy w postaci uzbrojenia;

Po drugie: po odparciu agresji Rosji – program kompleksowej pomocy w odbudowie zniszczeń wojennych i w przywróceniu państwa do normalnego funkcjonowania;

Po trzecie: paralelnie do drugiego etapu, powinien rozpocząć działanie (z rosnącym natężeniem) program wspierający restrukturyzację działania państwa i gospodarki ukraińskiej, nakierowany na przygotowanie do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych;

Po czwarte: finalizacją musi być przejście do etapu negocjacji akcesyjnych, prowadzących do uzyskania przez Ukrainę członkostwa w Unii Europejskiej.

6. Przesłanką powodzenia zwłaszcza pierwszych trzech etapów planu jest **zapewnienie współpracy i synchronizacji ze Stanami Zjednoczonymi, Zjednoczonym Królestwem, z finansowymi instytucjami międzynarodowymi oraz gotowymi do zaangażowania innymi państwami trzecimi**. Tak więc pierwsze trzy etapy działania „kompleksowego, konkretnego i efektywnego planu” pomocy Ukrainie **wymagają stworzenia wielkiego, międzynarodowego projektu, który powinna i jest w stanie koordynować Unia Europejska**. Unia Europejska

Konferencja Ambasadorów RP

powinna więc zainicjować niezwłoczne **zwołanie na najwyższym szczeblu konferencji międzynarodowej** sprawie sformułowania takiego planu. W naszej zbiorowej pamięci pozostaje podobny projekt, który demokratyczny Zachód stworzył w 1989 r. na rzecz demokracji, rodzących się w Europie Środkowej. Powtórzmy to, kreatywnie korzystając z dobrych praktyk, powstałych w G-24, ówczesnej platformie koordynacyjnej Zachodu!

Finalnym aktem takiego planu musi się stać członkostwo Ukrainy w Unii Europejskiej.

Niech żyje wolna i demokratyczna Ukraina!

Podpis: *Konferencja Ambasadorów RP*

***Konferencja Ambasadorów RP** to stowarzyszenie byłych przedstawicieli RP, której celem jest analiza polityki zagranicznej, wskazywanie pojawiających się zagrożeń dla Polski i sporządzanie rekomendacji. Chcemy dotrzeć do szerokiej opinii publicznej. Łączy nas wspólna praca i doświadczenie w kształtowaniu pozycji Polski jako nowoczesnego państwa Europy, znaczącego członka Wspólnoty Transatlantyckiej. Jesteśmy przekonani, że polityka zagraniczna powinna reprezentować interesy Polski, a nie partii rządzącej.*